

داگیرکنا ناسناما ژن، داگیرکنا ناسناما مرۆف و مرۆفایه تیخ یه!

ئه‌گەر ئه‌ز وه‌کۆ ژن د هه‌شمه‌ندیا وێ چه‌ندی دا نه‌بم، کو ره‌گه‌زه‌کا داگیرکریه‌! گرنگه‌ ب سه‌لمینم.

"جوان عزه‌ت"

ژیان ب خوه‌ ل سه‌ر سه‌یکۆچکا "ئه‌فین، ئازادی و به‌رپرسیاری" هاتیه‌ زمان، نه‌ گرنگییدان ب ره‌ه و ریشالی یا قی سه‌یکۆچکی ده‌رگه‌هی ل به‌ر سه‌یکۆچکا "نه‌ چه‌زکرن، بنده‌ستی و بی به‌رپرسیاری" فه‌دکته‌. بیگومان ئه‌ف دوئالیزه‌ یا بی سو‌د و بی خواندن نینه‌، به‌لکۆ کارێ دوئالیزی ئکتیشافکرنا ره‌مزین گه‌ردوونی یه‌. ئه‌و دوئالیزما دناقه‌به‌را هزر و نیرینین ژن و می‌ری ژنی دا په‌یوه‌ندی ب نه‌سلێ ئکتیشافکرنا جیاوازی هه‌یه‌ و کار ل سه‌ر "نیکستا می‌ر قه‌یرانه‌" و "واقعی می‌ری هیچ کیشه‌ک نینه‌ و ژن خوه‌دانا خۆلقاندنا کیشه‌یانه‌!" ئه‌گه‌ر "هه‌شمه‌ندیا می‌ری یا داگیرکری نه‌بیت، خوه‌ و که‌سه‌ی ناکۆژیت!" ئه‌ف نه‌ینیی یین دیرۆکی بووینه‌ هه‌قپاری هزر و نیرینین ژنی، کو به‌رده‌وام ده‌رگه‌هی لنگه‌ریانی ل خوه‌ فه‌کته‌ و ئیسیات بکه‌ت، کو دیرۆکا وێ دیرۆکا پاشخانه‌کا داگیرکری و گه‌نده‌لی و بکارینان و ساخته‌کرنی یه‌!.

راسته‌ ئه‌م وه‌کۆ کولتور به‌ره‌می زور داگیرکرنان، به‌لێ داگیرکنا "هزر، بوون، ئورۆس و له‌شی ژنی" داگیرکنا ناسنامی یه‌، ب واته‌یا دژه‌ تیگه‌ه‌ و تیگه‌هه‌شتنێ کولتوری فه‌ره‌ه‌نگی. ئه‌ف پرۆسه‌یه‌ ژ نژاندنا هزرین مه‌ یین که‌فتار ده‌یت و په‌یوه‌ندیه‌کا گری‌دایی پرس و پێقاروویا "ئه‌فین و له‌شی ژنی" یه‌. بابته‌ی ئه‌فین/ ئورۆس و له‌شی ژنی مه‌ گۆه‌ریه‌ بو‌ دیزانینه‌کی دی بی داگیرکرن و شه‌رخوازی ئه‌و ژنی "دازاینی ژیره‌ستیا ژنی ژیر ده‌ستیا کوله‌تی یا ژنی یه‌" و ده‌ه‌مان ده‌م دا "ژیر ده‌ستیا کوله‌تی یا ژنی ژیر ده‌ستیا کوله‌تی یا می‌ر و ناسنامی یه‌". دپانتایا قی دیالیکتیکی دا "شه‌ر به‌رامبه‌ر ئازادی و له‌ش به‌رامبه‌ر ئورۆسی" نه‌راسته‌وخۆ په‌یوه‌ندیا "ده‌روون و ئازادی" دده‌ته‌ ئاخفتن و ئاراسته‌کرن، دقئ مللی دا چه‌نگی ئازادیا می‌ری چه‌نگی ئازادیا ژنی یه‌. ژبه‌رکۆ کوله‌تی ژنی ژ کوله‌تی می‌ری سه‌ره‌ف بوویه‌ و ئه‌ف سه‌ره‌فبوونه‌ پرۆسه‌یه‌کا گری‌دایی چه‌نگی ب که‌لتورکنا می‌رسالاریا کۆمه‌لایه‌تی سیاسی ئابووری بوویه‌.

ب درێژایا دیرۆکی، نه‌ دادگه‌ه‌کنا سیسته‌می می‌رسالاری و هه‌ک فه‌رێژه‌کا تاوانی ل سه‌ر کۆشتنا هه‌شمه‌ندیا ژنی مایه‌! کۆ ئه‌و ژنی بته‌ی له‌شی ژنی وه‌ک کارخانه‌یه‌کا پێقایی بو‌ دره‌وکر و ساخته‌کنا ئه‌فین و به‌ها و چیژ وه‌رگرتنا ژیانێ بیته‌ سیمایی مانا ژنی. ئه‌ف چیژ وه‌رگرتنه‌ هه‌تا رۆژا ئیرۆ ژنی یا به‌رده‌وامه‌. هه‌تا کۆ ئه‌ف پرۆسه‌یه‌ به‌یته‌ مانیفیستکرن، گه‌ره‌که‌ "هۆنه‌ر و زمان" رۆلی داگیرکرن و کیشه‌یا ژنی وه‌کۆ شاکلیه‌ک بو‌ پرسا ئازادی و یه‌کسانی و دیمۆکراسی و ناسنامه‌یی بینیت. ئورۆس، ئه‌و راستیا دژواره‌ ئه‌وا کو مه‌ به‌ره‌ف شه‌ره‌کی مه‌زن ده‌ت ئه‌و ژنی راسته‌وخۆ شه‌ری ئازادی یه‌. گه‌لۆ کی د سه‌رکیشه‌یا قی شه‌ری دا بی - یا به‌شداره‌؟ ب هزرکنا من، ژن ب په‌لای ئیکتی، به‌لێ پیدقیه‌ هزرکه‌ین چ جۆره‌ شه‌ر؟ ئه‌ری شه‌ری ئازادی و یه‌کسانی یا دناقه‌به‌را تیگه‌هه‌شتنێ ژن و می‌ری؟ یان شه‌ری ب ئاشیتیکرا وه‌لات و ناسنامی؟.

شه‌ری یه‌کسانی ژن و می‌ری گرنگه‌ به‌ری شه‌ری نیشتمانی به‌یته‌ بوونی. ل قیری ئه‌گه‌ر می‌ری باوه‌ری ب ئازادین خوه‌ هه‌بیت نابیته‌ به‌ریه‌ست ل به‌رده‌م داگیرکنا ئازادین ژنی، به‌لکۆ ل جه‌ی شانازی ب مولکیه‌تا ژنی ببه‌ت پێویسته‌ هه‌ولبه‌ده‌ت شانازی ب ئازادکنا وێ ژنی ببه‌ت و ل ئازادین وێ بگه‌ریت و بیژیت بو‌چی یا گرنگه‌ ژن ئازاد و سه‌ره‌به‌ست ببیت؟.

دیروک، نهو راستیا نه هیته بهر زه کړن!

نه گهر نه م دووباره فه گهرینه ناف پرؤسه یا دیروکا کوردان هه لبت ژن د سهرکیشتیا شوپشا چاند و گشتوکالی دا هیزه کا مللی، شانوی، هونری و ربه راتی هه بوو. میړ، نه یی سهرکوتکری بوو! به لکو د وی دیروکی دا یی زربار و فه شارتي بوو. نه ف قوناغه مورا هزرکرن و به ستنا ئیراده و هونری ژيانا ژنی دده ته وینه کړن. به لی د سهرده مئ ئیرو پؤست مودیرنیزم و نیولیرالی و سهرمایه داری دا مورا میړی یا سهره فه و ژن تیدا ب نامورکرن و زرباریا دیروکا خوه یا نه نفیسی دهیته کیشان و پیغان.

میړی، سهرته ری شه رانگیزیا خوه ژ کولتوری راوکرن/ نیچیری وهرگریه و هر چ زووری و ماندبوونه کا دبینیت ل هه مبر ژنی رادوستیت. نه ف کولتوری شهر و توندوتیژی ژ که فناریا نه فلی دیروکا راوکرن و نه فسانه یی دیروکی و هیژین کومه لایه تی دهیت. ب هزرکرن من، تشته ک ژ راستی و دروستی یی دور نینه، په یوه دنیا شهر و هیژن کاری و توندوتیژی میړی راسته وخوه په یوه ندی ب سچ پرسین سهره کی فه هه یه.

ئیک: دهر ووناسی، میړ د سایکلوژیا خوه دا بوونه وهره که حزا داگیرکرن و شهر و هافییوونی ژ واقعی ژنی هه یه، چونکو روخساری وی روخساری ژ دایکبوونا شه راخوژای بوویه، نمونه دایک ده مئ هه ردو ره گه زان دئینه ژیانئ نه و دزانت کور به ره مئ به شداریکرن شهری یه و کچ به ره مئ به شداریکرن دروستکرن ژیانئ یه. نه ف غریزه د مانته لیه یا میړی دا شین بوویه و په یوه ندی ب ئیگویا وی فه وه کو ره گه زنی نیر هه یه.

دوو: ده سلات، میړ ژ فلیگه رایا راوکرنی فیړی راهینانکرن ده سلاتداریی بوو، ب راهاتا فی خوازتی هیژ و ده سلات گرتی ده ستی خوه سهرده ستی یا خوه هه لبارد. نه ف هه لبارتنه خزمه تا ده سلاتین میړسالاری و چینایه تی و زالیه تا میړی و مانا شیرئ جیهادا غریزه و ئاره زوو و ده پی شاتوگه ریا میړی دکه ت.

سچ: درئیدانا ئاینن یه ک په رستی به رده وام پشت به ستن ل سهر بوونا میړی و په راویزخستن ل سهر نه بوونا ژنی کریه و نه و هیزه به خشییه میړی کو خوه ئازا و خوه دان ده سلات و بوونه وهره کی نه ف قلمه ند و نه کتیف بزانت و ببینیت و ژنی ب بوونه وهره کا لاوا، بی گیان و بی ده سلات و پاسیف ببینیت. نمونه/ ئاینی مه سیح وی داستانی ئاراسته دکه ت، کو دایکا مریه کا دگه ل هیچ میړه کی جوت نه بوویه به لکو کاری ئیلاهی بوویه! مریه م دایکه کا چاف ب گریان و بی ده سلات د سیکوچکا روچا پیروژ، باب و کوری دا هاتیه سه لماندن. نه فه ئیک ژ نیشانین لاوازی وب کو یله کړن ژنی یه!، چونکو پرؤسه یا داگیرکرن ژنی نه پرؤسه یه کا بایه لوژی یه، به لکو پرؤسه یه کا گریدای کولتوری په تریارکی، کومه لایه تی، سیاسی، ئاینی ئابووری بوویه. کوشتن و هافیکرن ژنی ژ ریتم و هیژین فی که لتوری دهیت. دفی بواری دا جفاکی کوردی جفاکه ک بوویه به رده وام خوه ژ بوونا ئورؤسی بی به ش کریه و ریک نه دایه خالین هاویه شین ژن و میړی بهینه زمان، داکو دزه هاویه ش رولی خوه بگرییت و به رده وام بکه ت.

بو من وه کو ژنه ک نه ف پرسیارا جه وه ری و فه لسه فی دیار دبیت، نه ری بوچی هه موو ده مان میړی کورد، روویه کی دونا لیزی پیفه دیاره؟ ئانکو، ژ لایه کی خوه ب دؤژمنه کی سهرسه ختی توندوتیژ ل هه مبر ژنی دبینیت و ژنی به رده وام دئیشینیت و ئازار دده ت و ژ لایه کی دی فه حه زکرنی دده ته ژنی ده ست دکه ته گریان و ده خاله تکرنا ژنی و دبیزیت ژن تا که که سه ل هه مبر دل و دهر وونی من؟! نه فه نه و دوفاقیه نه و کو میړ فیړکی، کو بتنی وی زمانئ ئاخفتن و خوه زالکرنی هه بیت و به رامبری وی چهندي ژنی ژبلی زمانئ ئاخفتنی، زمانئ پارچه پارچه کړنی ژی هه بیت. ل فیړی یا دیاره هاتنا ژنی بو ناف نافه رووکا زمانئ هاتنه کا ب قوربانیدان و پارچه پارچه کړنه. له شی وی د ناف بازنه یا سیسته مئ په تریارکی هه م دملی هزا میتولوژی دا، هه م دملی هزا ئاینی دا، هه م دملی هزا زانستی دا، هه م دملی هزا فه لسه فی دا ب ریباژین پارچه پارچه کړنی د ناف

زمانی دا ہاتھ دار پڑتے۔ نمونہ ژنی یا روونہ د میتھولوژیا "مہردوک و تیاماتی" دا ئەو ہەرسئ تیرین ب ژنی دکھن و اتھین داگیرکنا ژنی ئسپات دکھن۔ تیرەک بۆ سەری ژنی، کو کاری ہزرکرن و داھینائی نہمینیت! تیرەک بۆ دلئ ژنی، کو ببیتە دەرھینەرا ژیری سوزانی و ہەستین وی تیکەلی جیھانا لەشی وی بین و لەش ببیتە بەرگیرا تەپەسەریا وی!۔ تیری سیی بۆ نافەندا رەحمی وی، کو ئیدی رەحمی وی بەرگری ل ئافراندنا نوی نەکەت و گرنگیپیدانا وی بۆ رەحمی وی ببیتە ئۆرگانەک ژ بەرہەم ئینان و لیگەریانا ژ دایک بوونا زارۆکان!۔ ژ خوە نمونہیا ہەرا بەر چاڤ ئەو، کو ژن د میتھویا عوسمانی و ئەباسیان دا ل بازاران دھاتە کرین و فروتن و بن ئاخ کرن! ئەڤ سیستەمە د وی دەمی دا رۆلی خوە یئ تاییەت ہەبوو کو ہەلبژارتین ژن ژ لایئ میری قە دەکەشتەبن چەنگی زالیەتیەکا دژوار و ژ بوونا خوە یا مرقی دھاتە دابرا! ہەتا نھا ژنی ل سەر میراتی ئادەم و حەوایی کەڤیتە ژیر سیبەرا پاوانکنا بەہشت و جەننەم دا، گوتنەک ہەیە دیژن، ہەر میرەکی پیگیری ب ئەرکین خوە یین موسلمانبوونی بکەت ئیلاھی ل بەہشتی پاداشتەکی بۆ ہەی ئەو ژنی پیشکینکنا ژنین حوری/ حورالعین پاداشتین ب جیھادکنا وان! ژ لایەکی دی زانست ژ فورمی لاواکنا بایۆلۆژی قە ہەولادیە ئاستی شیانین میاتی زیدەتر د ئاستی نیگەتیڤیوونی دا سەلمینیت۔ ژ لایئ فەلسەفی ژنی یا دیارە فەلسەفا زور فەیلۆسوفین مینا سوکرات، روسو، کانت، نیچہ و... ہتد ل سەر وی چەندی ہاتھ ب زمانکرن، کو ژن ئیک ژ بوونەوہرین لاواز و سروشتی و خوەشباوہرە! ئەڤ پیناسەیین ہەین بووینە ئەگەری دروستکرن و نفیساندنا میتھویا ب کوویلەکرن، بندەستی و نہ ئازادکنا ژنی۔

کولتوروی ب شہیتانکنا ژنی!

ل سەر سیستەمی سەرماہیداریی من دەمی خوە دا بۆ بەشداریکنا کۆنفرانسەکی ل کومارا "چیک" دەربارەری مراژا "ب شہیتانکنا ژنی" بابەتی "ژن، جوانی و خراپە" ب زارافی سورانی پیشکیش کر، کو ئەگەری پارچەکنا دفن، سینگ، لنگ و لەشی ژنی ژ چ ہاتھ و بۆچی بوویە بایەتەکی گرنگ؟ بۆچی ژن بەردەوام ل ژیر دروشمی ب شہیتانکرن و سحر بازیی دھیتە لقەلەم دان؟

ئەو ژنی ل سەر ہزراندنا قی تیکستی "لە رووی فکر و فەلسەفیەوہ جوانی دوو لایەن پۆزەتیڤ و نیگەتیڤ ہەیە. بەلام بەداخوہ لە کۆمەلگە نەریتی/ پەتیارکی و پاشکەوتودا کلتوروی قەسابخانەیی ہەیە. جوانی دەبیتە سەرچاوەی ہیژ و لاوازی. بۆیە من وەکو ژنیکی خۆرہلاتی ئەرکی من ئەوہیە ژن لە نەریتی خۆرہلاتوہ بەتاییەتی لە کۆمەلگە کوردەواریدا پیناسە بکەم و دەستی خۆی بیخەم سەر برین و پرکردنەوہی ئەو بۆشایە مرقایەتیەوہ کە لە ناو ژنی ئەم کۆمەلگەہوہ دەرەکەویت وە دەمەویت ژنی ناوچەکە بیکەمە نمونہی ئەم بابەتە گرنگە.

یەکەم خال ئەوہیە، ژن وەکو سەرچاوەی ہیژی میینە پەیوہندی بە جوانییەوہ ہەیە. کاتیک ژنیکی لە رووی رۆخساروہ سەرنج راکیش و جوان بیٹ، دەتوانیت لە ہەموو فاکتەرە کۆمەلایەتیەکانوہ پەسەندبیٹ، بە تاییەتی لەفاکتەری سیاسی و ئابووری و میدیایی و زوریی دەرگایە جیاجیایەکانی کۆمەلایەتیەوہ خالی ہیژی میینە ئەو ژنە، وادەکات لە ناو پارتنە دەسەلاتدارەکان و راگەیاندنەکان و کۆمەلگە بە گشتی ببیتە ئۆرگانیکی قەبوولکراو. سەرہرای ئەوہش کولتوروی نەریتی ئەو ژنە بە ئۆرگانیکی جوانی و باشی و چاکە لە قەلەمدەدات و لە لایەن کەسایەتی خاوەن دەسەلاتوہ ہەولی بۆ دەردریٹ بکەویتە ناو پیشبرکیکی گەورەئەسترناسی دەرہوہ و ناوہوہی کۆمەلگە دا. بۆیە لەم بارەدا ئەگەر ژن لە ناو کۆمەلگە کوردیدا گرنگی تەنھا بە جوانی خۆی جەستەیی بدات و بەم شیوہیە بیٹ میشک و جەوہەری خۆی فریدراویتی دەرہوہ، ئەو کاتە لە ناو کۆمپانیہ

گه وره ئابووری سهرمايه داره كاندا به ژنيكي سهركه وتو ده بينن و ئيشي پي ددرت و بهختي ئه وش ههيه بگاته قوناغي رهمزي سهركرديهي تي و په رله مانناري و به شيك له كايه جياجيايه كاني كومه لگه . ئه مه خوئي ژن به تهنيا له م بواردا به شدار نيه، به لكو خوازي ئه و كومه لگه و دهسه لاتة و كومپانيه و پياوه سهرمايه داره زه به لآحه كانه ژن به شيوازي شهيتانكردن دههينته پيشه وه و دواتر ژن دهخاته ناو گه مه يه كي كوشنده ي تاوانباركردن و سحربازي و شهيتاني .

دووم خال ئه وهيه، ژن وهكو سهرچاوه ي لاوازي ميينه په يوه ندي به خوراكي جهسته ي وه ههيه . جواني ژن وهكو حهزي سيكسي پياوان له ناو دامه زراوه كان و سازيه كان و زانكويه كان و په يوه ندي سياسي و كولتوري و ئابووري و هونري و كومه لايه تيه كاندا ديته كايه وه، ژن له م ره هه نده وه ده بيته بهرماوه ي بهر ژوه ندي به كارهيئاني خرابه كاري، ئيترو هك كائينيك نزمتر له شهيتان ته ماشه ده كرديت و هه ر نارازيه يه كي ساده ئه و ژنه دهيكات له چاو و تيگه يشتنى كومه لگا دا ده بيته خو دي به شهيتانكردن و له وانه يه له رووي سايكولوژيه وه واى ليبيت روحي خو يش بفرؤشيه به شهيتانكردن وه پياو له راستيه كاني ئه و لادريت و به زيندووي بسووتيني ريت . ئه ز گه هشتمه وي باوه ري كو سيسته مين سياسي، كومه لايه تي و ئابووري كيشان و پيقانا ژني ل سهر زاهيربوونا جوانيا له شي د هه لسه نكين و جه وهه ر بوونا وي ژي وهكو ميراته كي ب هيزا شهيتانكرني قه نيشان دهن! جفاكين ب في رهنگي مه يلا فروتنا بوون و جه وهه ري ژني هه بيت، هه رده م جفاكين نه خواهشن و گياني نازادي و دادپه روه ري و مرقوبوون و هوشياربي تيذا يي وون بوويه . ب بكارئينا جوانيا له ش و سهرنجا ژني ئيراده ي ژني بهر ب زيده تر مژارا ناموس و هيزا فه شارتن و نه چاركن و مولكيه ت و سوزداريي قه دبه ت. ژن ده ما ل سهر پرسا ناموس ي ده يته كوشتن، ل وي ده مي جفاك نه بتني بانگا نه زانين و كووره فه هم و نه ليكدانا خواه دكه ت، به لكو ب نافي چه مكى ئه خلاقى بانگا چه مكى بي ئه خلاقى دكه ت! ئه ف ئيك ژ پارادوكسين هه ري نه مه زنه ل هه مبه ر نه زانه بوونا پرس و چه مك و فه لسه فا ئه خلاقى ل سهر هه موو بوار و بياقيين جفاكي .

ل قي ري گرنه بزاني كو به ره مي به ره مئينا نا هه ر فه لسه فه يه كي ل سهر مي راتي ره خنه و ره خنه سازيي هاتيه ژياني، هه ر وه كو كانت گوتي، "ئيك تشت د ژياني دا يي پيروز و بلنده ئه و ژي ره خنه يه" . هه تا كو ره خنه هه بيت گه ره كه هيز و ئيراده و بهرگريكن و قه بولكرنا هه ر مرقه ك و جفاكه ك و دهوله ته كي ژي هه بيت. نيهنيا ره خنه يي ئه وه، كو مللاني د ناقبه را جياوازي دروست دكه ت. جياوازي، بخوه ژي قه كرنا ده رگه هي لي بوورين و مه رده ني و دهوله مهندي و كاركن دگه ل هه قديو، نه كو كاركن ل سهر هه قديو يه . ره خنه بخوه ئالته رناتيه كه ب نه هاتنا تشته كي نه نويخواز به رامبه ر هاتنا تشته كي نويخواز. بوويه تشتي بو من گرنه ئه وه كو ئه و دياليكتيكا دناقبه را ژن و مي ري دا دياليكتيكا قه بولكرنا هيزي هاوبه شه دناقبه را هز و بوچوون و تيگه هشتن و ره فتاريين ژن و مي ري دا. به لئ ب ته واوي ئه و سيسته مي دناف خيزانا كورديدا بهرجه سته بووي جه ي ره خنه و خواندني فكري يي كووره، چونكو په روه رده ي خيزانا كوردي په روه رده يه كه ل سهر سيسته مي "تابوو، سينور، مولكيه ت و چه مكى ناموسى" خواه ئيفاده كريه . ئه ف خواه ئيفاده كرنه مي ري د دانیه ته هه ره مي سه ري يي خيزاني و ژني د دانیه ته ژي ريه هه ره مي خوراي يي خيزاني. ل قي ري نه هاوبه شي و نه يه كسانيا جيئده ري خواه هه قپاري زالده ستيا ژيان و سيسته مي جفاكي دبيني ت. بويه هه تا كو زالده ستى دهر يازي هزيين مه دهنى و شارستانى و نازادى و سه ربه ستى بكه ين، گرنه قان پرسياران ناراسته ي مه ژي خواه بكه ين، گه لو بوچي ئه ف نه هاوسه نكيه ؟ هه روه ها بوچي چه مكى ناموس بوويه ئه گه ري دروستكرنا مرقه كي نه خواهش و بي ئيراده ل هه مبه ر بكارئينا نا له شي ژني ؟

بۆچی کاروانی ژنی به رهف ئازادیی دپیت؟

ئهف پرسپاره پرسپاره کا کورا فکری و فلهسفی یه . پرسپاره که ژ تپه لکشا گهردونی سهرلدهت! مرؤف ب سروشتی خوه پیکهاته کی گهردونی یه . سروشتی مرؤفی سروشتی ئازادیی یه . ژن د ناقهرا دیالیکتیکا "ئورد و ئەسمان، سروشت و گهردون" دا په یوه ندیها که دهروونی په یامی یه . ژن وهکو دارئ رههین خوه ل ئهردی دچینیت . نمونه، دهمی کو مرؤف نیژیکی دارئ دبیت دهستی خوه دریزی گرتنا چهق و قورمی وئ دکهت یان دبیت دارئ ئاگهی ل وئ چهندی ههیه، کو ئەفه بارؤدوخه کی نه یاسایی یه . زیندانکرن و بندهستی ژنی ژنی وهکو سروشت و گهردون هه مان دۆرهیل ههیه . میراتی فی ریازی ژ بنگه می هزر و بیرین ساده دهیت، به لی ئەف ساده بوونه چه می کور یی ژیانئ دریسیت و دبیته فیترکهرا دیالیکتیکا بوونا ژن ژیان ئازادی و بوون ژ ههلاتنا سهمت و تیگه هشتنا ژیانئ ب گشتی .

چه ند سروشت، دهیته گوهرین ژن ژنی د سروشتی خوه دا زیده تر روو ل گوهرین و ئازادیی دکهت . گهردون بخوه جیهانه کا پلورالیزمه و بهرگی جیاوازیی ههیه . ب ئاسمانی پیکهاتا "رؤژ، ههیف، مانگ، ستیر، ئەتوم، بۆشایی" و د زمینی ژنی دا پیکهاتا "دار، رووهک، گیانه وهر، زینده وهر و مرؤف" ههیه هه موو پیکه وهکو پرؤژه کی پلورالی جیاواز دگه ل ئیک نیشته جی دبن و ل هه قوو کوم دبن . ئەف کوئی گهردونی واتهیا پلورالیزما ژن و میری ژنی ل هه مبهر سه ریپهاتیا ژیانئ سهرهف دکهت . کارکرن ل سهر ترساندن و نه هیلانا کوئی جیاوازیی، ههف رهنگیا "ئیک زمان، ئیک واقع ، ئیک رهنگ و ئیک دهنگ، ئیک هزر و هزرکرن ب ره های" ده رگه می هه مبه رهنکیا پلورالیزمی دگریت و ههولا ژ دایک نه بوونا یه کسانو و دادپه روه ریی د ناقهرا ره گهزی مرؤفی دا دروست دکهت .

پرسا ئازادیی بی پرسپارا گه لو ئەو بارؤدوخئ ئازادیی دروست دکهت چیه؟ ئەری ئازادی کهنکی دشیت ژ ناقهندا ناخوهی دهریزی ناقهندا دهرکی دبیت؟ ئەری ئازادی چه دگه ل خوه دا ئینیت؟ ئازادی ب خوه چیه؟ بۆچی گرنگه هه بیت؟ مه بهست ژ هه بوونا وئ چیه؟ دهریز ناییت .

ئازادی، پیوستیه کا سایکۆلۆژیا مرؤفی یه . ژ دهروونی مرؤفی دهست پی دکهت بۆ دهره فیا مرؤفی . ئەو جفاکی هزر و بوونا ئازادیی نه بیت، سروشتی وی جفاکی ژنی بوونا ئازادیی ناییت . ئازادی به رهمداریا ریخستنا دونیا مرؤفی دکهت . ئازادی د پرس و پرؤسه کرنا زینه تا ژنی دا سه رکیشی بی دکهت و رووبه ری رووباروونی ساز دکهت، ئەگر ژن رووباری ئیک بی چاندنا ئازادیی بیت و میتر رووباری دووی بی چاندنا ئازادیی یه . ئەف ههردو رووباره د پرؤسه یا ئازادیی دا رووباری سیی ل خوه کوم دکهت، کو ئەو ژنی رووباری به ره م ئینانا دوونیا بوونا مرؤقبوونی یه . کریارا ئازادیی گریدای کرپاره کا دهروونی بتنی نینه، به لکو کریاره کا گریدای جیگر بوونا ژیان و جیهانی یه . دروستکرنا ئه رک و یاسایین پاراستنا مافین مرؤفی و سازکرنا دهرگه هین سه قامگریا ره گهزی، په یوه ندی ب هاوبه شیا وئ کریار و جیگریبوونی فه ههیه . هه ر وهکو سارته ر گوتی، " نه ئازادبوونا (بی دی) جه نه ما منه" . ل فیژی ئازادبوونا ژنی راسته وخۆ په یوه ندی ب ئازادبوونا میتر و جفاکی فه ههیه و بهرؤفاژی فی ژنی ئازادبوونا میتری راسته وخۆ په یوه ندی ب په روه رده و زانین و هوشیاریا ژن و جفاکی فه ههیه . ژبه رکو ژن به ره م سازکرنا باژیتر، ئەدهب و دروستکرنا جفاک و نیشتمانه کی مه دهنی یه و میتر به ره مئ ئاراسته کرنا هه لویست و ره فتار و بریفه برنا وئ په روه رده ناسی و نیشتمانی یه . جوداکاری ل فیژی نه ژن و نه میتره، به لکو جوداکاری ل فیژی ئاستی تیگه هشتنا رووبه ری ره گهزی یه . ههردو د ئیک دهوله تدا دشین هه قوو بناسین و دئیک دم دا ل سهر دونیا بوونا خوه یا تاکه کهسی ئاکارین تابهت وه ریگرن و کار ل سهر درووناسی یا خوه یا تاکه کهسی بکن .

دا بچینه سهر بهرسفا پرسیارا خوه یا دهسټپیکي، بۆچی ژن روو ل کاروانی نازادیی دکهت؟ مه ئیماژه پې دا مروّف ب سرؤشتی خوه بوونه وهرهکې نازاده و حهزا لیگه ریان و ب دهست فه ئینانا نازادیی ههیه. بهلئ نازادی بؤ ژنی د ناف نؤرمی کومه لایه تی دا تشتهک و تیگه هشتنه کا دی تره، نهو سینورین د جفاکین گرتی دا رووبه رووی نازادیا ژنی دبن رهنگین جودا هه نه! وهکو "هزرا ئیهانه کرنی، هزرا بی مافی، هزرا شکاندنا کاریکته ری، هزرا تاوان و ترساندن، هزرا توندوتیژی، هزرا هافیکرن و ره های یی، هزرا بی نرخاندن و بی بابه خی یی، هزرا نه زئی میړ هه مه تو یا ژن نینی! هزرا نه زئی میړ ریبه رم و تو یا ژن رابه ری! هزرا نه زئی میړ دهسه لاتدارم و تو یا ژن بیدهسه لاتی! هزرا نه زئی میړ جهنگاوهرم و تو یا ژن راهیبه ی! هزرا نه زئی میړ خوه دان هیژ و ئیراده مه و تو یا ژن خوه دان ههستی و لاوازی! هزرا نه زئی میړ دهوله تدارم و تو یا ژن بی دهوله تی و... هتد" نهف هه موو کابووسه دورینا بهرگین دوورخستن و بی پیناسه کرنا ژنی نه ژ دابرانا کاروانی نازادیی. بوویه ده ما کو ژن د فی ملی دا خوه وهک ئورگانه کا هوشیارا جفاکی سیاسی ئابووری دبینیت، هه لبهت زوو تر نیژیکی کاروانی نازادیی دبیت و دزانیت، کو ب سالایه ل سهر فی زه مینی بهرگین جودا جودا د بواری سیستمین توتالیتاریزمی و سیاسی و کومه لایه تی دا روو ل داگیر کرنا هزر و فهلسه فا وی کره. کا چاوان نازیان خوه شی ژ سزادانا جوله کان دبر وهسا هیژین سهردهست ژی هه موو ده مان خوه شی ب سزادانا هیژین ژیر دهست ده بن. ب فی شیوازی میړ ژی خوه شی ب ژ سزادان و بندهستی و زیندان کرنا ژنی دبهت. نهف جوړی خراپکاریی کاروانی نازادیی کورت و بی واته دکهت. ژبه رهندي نازادی چهند بچوک دبیت، مروّف ژی هند بچوکتر دبیت. ژن د کاروانی نازادیی دا ناچپته پیش نه گهر کاروانی دريژه پیدانا په روه رده کرنی نه بیت، په روه رده کرن ب رامانا خوه بوون، خوه کاریکته رکرن و خوه گوهرین ل سهر ئاستی ئیدیولژی و هزرین توندوتیژ دا. لیدان ل په روه رده کرنا ژنی ب ریکا درامایین سیاسی و کومه لایه تی و جفاکی لیدانه ل نه مانا رامانین بوونا مروّفی. ب شیویه کی گشتی په روه رده د ناف جفاکی کوردیدا راسته وخو و نه راسته خو خزمهت گه هاندنه ب کوشتنا بها و نرخین ژن و میړ و زاروکی! خزمه تکرنه ب کوشتنا پرسیاران! خزمه تکرنه ب کوشتنا ئهرک و مافان! خزمه تکرنه ب کوشتنا هزر و فهلسه فه یین نا توندوتیژی! خزمه تکرنه ب کوشتنا فهلسه فا جیوازی و دیالوگ و مه ده نیهت و دادپه روه ری! خزمه تکرنه ب کوشتنا ئومید و ئاره زوو و دهر وون و بهره و داهینانین ژيانا ژن و میړی! ب کورتی کاروانی نازادیا ژنی کاروانی نازادیا مروّفی و جفاکی مروّفی یه، کهنگی نهف کاروانه نه ما وی ده می ژان و ته په سهری و سته مکاری و په روه رده یه کا ب ئامانج و نه هوشیاریا ره گه زی و جفاکی رولی خوه دبینین.

بهلئ پرسیارا سهره کی نهفه یه بۆچی زورینه یا ژنان دکه قنه بهروو کا ئاماده کاریا گوهداریکرنا سیستمی میړسالاریی و میړ دکه قنه بهروو کا گوهداریکرنا سیستمی دهسه لاتدار و ئولدارا؟ دیاره میړ دزانیت کو خوه دانی نازادیی نهو بخوه یه، بهلئ ژن وهسا هاتیه په روه رده کرن، کو گهره که میړ، باب، برا، بنه مال و جفاک نازادیی پې بدن! نهف تیگه هشتنه د هزر و تیگه هشتنه من دا ته سلیم بوونه! ته سلیم بوونه ب مکومکرنا سیستمه کی ب نافی "سیستمی پوانکرنی". پوان، یا ژ میراته کی که قنی مالباتی هاتی و مالبات د ریقه برنا ره گه زئی می دا بوویه به شهک ژ ده زگای کارتیکرن و هیرشکرنی ل سهر پرس و بابه تی ژنی. ژ بهر قی هه موو ده مان جفاک خوه ل پاشقه مانا پوانکاریی دبینیت و دبیته سه ده می زورترین قوربانیدانان ب بوون و رمان و ب دهسټفه ئینانا نازادیی.

هه تا کو نه م بزنانین، نازادی بهرهمه کی گرنکی گهردوونی و جیهانی یه، پیدقییه بوونا ژنی ناس بکهین، چونکو هیژه کا فهشارتی د ناف ناخی ژنی دا هه یه کو نهو ژی هیژا نازادیی یه. مادام ژن بهرهمی هیژا نازادیی یه نابیت سیخوریی بؤ سیستمی کووله تی و پوانکرنی خوهش بکهت! گرنکه بهری تیکه لی نافه روو کا ئیدیولژی سیاسی، ئاینی، ئابووری و سیستمی دبیت، فان پرسیاران ئاراسته ی خوه بکهت، نه ری نه ز دشیم فی کولتوریی داگیرکاری و پوانکاریی بگوه رم یان نه؟ نه گهر دشیاندا هه یه بگوه رم چاوان بگوه رم؟ نه ری راستی یا من

وهكو ژن د كيژان واقيعی راستين دايه؟ ههروهها بوونا ئازاديا من يا راستهقينه ل كيڤه يه؟ ئهگه ر ئازادي هيژ بيت ئه و هيژه ژ چ هاتيه؟ ههروهها ئهري ئهقلئ ميړي خوهدانئ داگيركرنا ناسناما منه يان ئهقلئ سيسته مي ميړسالاري؟ ديسان پرسيارا گرنگتر كهنگي ئهز و ميړ دشين ببينه بهشهكي سهريپهاتيا ژيانهكا ئازاد، خيزانهكا دادپهروه و جفاكهكي سهريهخوه و داهينان ساز؟ ئهڤه و چهندين پرسياريين دي دهريارهي كوشتنا ئهقلئ ميړاني و ئهقلئ نهژادي و كولتوري و ميړيوون د شيوه و فورمي دهولهتي دا ببسته پولينكرنا هزر و خواندنيں ژن و ميړ و جفاكي.

جوان عزهت

هاڤينا ۲۰۲۳/۸/۱۲

كوردستان / باشوور